

ਏ ਐਲ ਬਾਹਰੀ ਜੇ.

ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

1986 ਦੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 1618।

8 ਜਨਵਰੀ, 1991

ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਫੈਕਲਟੀ ਆਫ਼ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਐਂਡ ਯੂਨਾਨੀ ਸਿਸਟਮ ਆਫ਼ ਮੈਡੀਸਨ ਐਕਟ, 1963—
ਐੱਸ. 21 —ਕੋ-ਵਾਰੰਟ ਦੀ ਲਿਖਤ—ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਯੁਰਵੇਦ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਾਡਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ
ਨਿਯੁਕਤੀ—ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵ, ਪੰਜ
ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ GAMS ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ—ਨਿਯੁਕਤ ਨੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ
ਕੀਤੀ। ਡੀਏਵੀ ਕਾਲਜ, ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਵੈਦਿਕ ਵਾਚਸਪਤੀ ਕੋਰਸ- 1961 ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਦਵਾਈਆਂ
ਦੀ ਫੈਕਲਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਆਯੁਰਵੇਦ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਅਤੇ ਡਿਗਰੀਆਂ
ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ - ਨਿਯੁਕਤ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਕਲਟੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਕਲਪ
ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ GAMS ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਲਈ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।— ਅਜਿਹੇ
ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ GAMS-ਫੈਕਲਟੀ ਹੈਵੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ
ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; GAMS ਵਿੱਚ ਡਿਗਰੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਮੰਨਿਆ
ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਐਕਟ ਦੇ S. 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਿਗਰੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ
ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡਿਪਟੀ
ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਆਯੁਰਵੇਦ - ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਆਯੁਰਵੇਦ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਾਬਕਾ ਕਾਡਰ ਦੀਆਂ
ਅਸਾਮੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਯੋਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ
ਸਮਰੱਥ ਹੈ [ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ - ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ਼ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ
ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ . ਫੀਲਡ ਤੋਂ ਦੂਜੇ (ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਸਮੇਤ) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਧਾਰਾ 16
ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਵੈਦਿਕ ਵਾਚਸਪਤੀ ਦਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮਤ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ
ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਫੈਕਲਟੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ GAMS ਕੋਰਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਚੌਥੇ ਸਾਲ ਲਈ
ਕੋਈ ਇਮਤਿਹਾਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੇ
ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਫੈਕਲਟੀ ਦੁਆਰਾ GAMS ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ
ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ
GAMS (ਪੈਰਾ-5) ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਫੈਕਲਟੀ ਨੇ GAMS ਕੋਰਸ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ
ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। (ਪਰਾ ੬)

ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ
(ਏ.ਐਲ. ਬਾਹਰੀ, ਜੇ.)

ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਫੈਕਲਟੀ ਨੇ GAMB ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਹੜੀ ਡਿਗਰੀ ਡੀਮੂ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ 21, ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ, ਫੈਕਲਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਟੀਨਸ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਭਾਰਤੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਪਰਾ ੭)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਪ੍ਰਓਇਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ GAMS ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਖਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(ਪਰਾ ੮)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਆਯੁਰਵੇਦ, ਦੀ ਸੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦੋ ਦੀ ਅਸਾਮੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਕਸ-ਕੋਡਰ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਜੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ, ਇਸ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀ ਟੀਚਿੰਗ ਸਟਾਫ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਫੀਲਡ ਵਿੱਚੋਂ (ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਸਮੇਤ) ਭਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਪਰਾ 11)

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226/227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ: ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤਲਬ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

- (a) ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਅਨੁਸੂਚੀ P. 6 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋ-ਵਾਰੰਟੋ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ।
 - (b) ਮੈਂਡਮਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਯੁਰਵੇਦ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ; ਜਾਂ
 - (c) ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜੋ ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।
 - (d) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਦੇ ਅਗਾਊਂ ਨੋਟਿਸਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਅਨੁਬੰਧ P/1 ਤੋਂ P/9 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- («) (ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਬੋਸਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਖੇਹਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ .

ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਕੰਗ, ਏ.ਏ.ਜੀ. ਪੰਜਾਬ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ I ਤੋਂ 4 ਲਈ।

ਜੀਕੇ ਚਬਰਥ, ਸਰਵਸ੍ਰੀ ਆਰਸੀ ਚਬਰਥ ਦੇ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ
ਏ.ਜੀ. ਮਸੀਹ।

ਨਿਰਣਾ

ਏ.ਐਲ. ਬਾਹਰੀ, ਜੇ.

(1) ਦੇ ਤਹਿਤ , 1986 ਦੀ ਦੋ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੰਬਰ 1618 ਅਤੇ 1987 ਦੀ 962 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ, ਇੱਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਆਯੁਰਵੇਦ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋ-ਵਾਰੰਟ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ, ਤੱਥ ਆਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹੀ ਮੋਹਨ ਲਾਈ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਆਯੁਰਵੇਦ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਪਰੋਕਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਕੋਲ ਡਿਗਰੀ (GAMS) ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਆਯੁਰਵੇਦ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਖੰਡਨ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਫੈਕਲਟੀ ਆਫ ਆਯੁਰਵੇਦ ਸਿਸਟਮ ਆਫ ਮੈਡੀਸਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡਿਗਰੀ (ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਅਨੁਸੂਚੀ P-5) ਸੀ। ਵੈਧ ਅਤੇ ਇਹ- ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਕੋਰਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ। ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਕੋਲ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਤਜਰਬਾ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ / ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(2) ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੇਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਾਈਕ ਮੈਸ਼ਨ 1956-57 ਦੌਰਾਨ ਵੈਦਿਆ ਵਾਚਸਪਤੀ ਕੋਰਸ ਲਈ ਡੀਏਵੀ ਕਾਲਜ, ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਉਕਤ ਕੋਰਸ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਡੀਏਵੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। 1957 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਕੋਰਸ ਅਤੇ 1958 ਵਿੱਚ, IInd ਸਾਲ ਅਤੇ ਮਈ, 1959 ਵਿੱਚ, ਤੀਜੇ ਸਾਲ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਚੌਥੇ ਸਾਲ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

ਵੈਦਿਆ ਵਾਚਸਪਤੀ ਦਾ ਕੋਰਸ। ਉਕਤ ਦੇਗੀ ਬਲਦ ਵੈਦਯ ਵਾਚਸਪਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਹ-ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। 27 ਜਨਵਰੀ, 1961 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, (ਅੰਕੜਾ i~±)। ਇਸ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ , ਭਾਰਤੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਫੈਕਲਟੀ, ਪੰਜਾਬ, ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਆਯੁਰਵੇਦ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਕੰਮ ਪੈਪਸੂ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਐਨਾ ਯੂਨਾਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰਜ਼ ਐਕਟ, 2U0b, ਬੀਕੇ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਅਤੇ ਲਮਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰਜ਼ ਐਕਟ, 1949 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਬੋਰਡ GAMS ਕੋਰਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਐਕਟਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1958 ਦੇ ਨਿਯਮ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਰਡਾਂ ਦਾ ਵੈਦਿਆ ਵਾਚਸਪਤੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਡਿਗਰੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ GA1V1.S ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ? ਫੈਕਲਟੀ ਤੋਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਕਲਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ GAMS ਕੋਰਸ ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਡਿਗਰੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ

Mahan Lai Sharma and another v. State of Punjab and others
(A. L. Bahri, J.)

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵੈਦਿਆ ਵਾਚਸਪਤੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। GAMS ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਸ੍ਰੀ BK ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਅਤੇ GAMS ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ

(3) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਤੇ GAMS ਦੀਆਂ ਔਕਸ ਡਿਗਰੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ 1958 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕੋਰਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੈਦਿਆ ਵਾਚਸਪਤੀ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਫੈਕਲਟੀ, ਪੰਜਾਬ, ਵੈਦਿਆ ਵਾਚਸਪਤੀ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ GAMS ਕੋਰਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। GAMS ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਸ੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ 1961 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ P-5)। ਇਸ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ 1961 ਵਿੱਚ ਵੈਦਿਆ ਅਤੇ 1971 ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ P6)। ਕਰੀਬ 20 ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਕੇ.ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਟਾਲਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਲਾਚਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(4) ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਠਾਏ ਗਏ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਵੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਅਧਿਐਨ ਉਦੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਦੋਂ 1961 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਫੈਕਲਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ P-4)।

ਇਸ ਫੈਕਲਟੀ ਨੂੰ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਡਿਗਰੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਉਹਨਾਂ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਅਤੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸਿਸਟਮ ਆਫ ਮੈਡੀਸਨਜ਼ ਐਕਟ, 1963 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਫੈਕਲਟੀ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਈਆਰਸੀ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 21 ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

- (1) 27 ਜਨਵਰੀ, 1961 ਦੀ ਮਿਤੀ 27 ਜਨਵਰੀ, 1961 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਅਤੇ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੈਕਲਟੀ, ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ, ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਨੰ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਗਠਿਤ ਫੈਕਲਟੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
- (2) ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਸਨ ਫੈਕਲਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਅਤੇ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ 1 ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਆਦੇਸ਼ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਉਪ-ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਫਾਰਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਗਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਕੋਰਸ, ਡਿਗਰੀਆਂ, ਡਿਪਲੋਮੇ ਜਾਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ , ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ , ਲੀਜ਼ ਫਿਕਸਡ ਜਾਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜਾਂ ਵਜ਼ੀਫੇ ਵਜ਼ੀਫੇ, ਮੈਡਲ, ਇਨਾਮ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮਝੇ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਐਕਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

(5) ਜਦੋਂ ਜਨਵਰੀ, ਐਲ, 1961 ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਫੈਕਲਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਡੀਏਵੀ ਕਾਲਜ, ਜਲੰਧਰ ਦੁਆਰਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ GAMS ਕੋਰਸ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਡੀਏਵੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵੈਦਿਕ ਵਾਚਸਪਤੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਫੈਕਲਟੀ ਨੇ GAMS ਲਈ ਕੌਂਸਿਲ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਕਲਪ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਵਾਢੀਆ ਵਾਚਸਪਤੀ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਫੈਕਲਟੀ

ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ GAMS ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੱਕ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਸਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਲਾਈਵ ਦੀ GAMS ਡਿਗਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਸਾਲ ਦਾ ਕੋਰਸ. ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਸਵਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਏਐਨ ਸਾਸ਼ਤਰੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ

v. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1)। ਏ.ਐਨ.ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਯੁਰਵੇਦ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਸੀ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਫੈਕਲਟੀ ਦੇ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਮੈਡੀਸਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਯਮਤ ਕੋਰਸ ਦੀ ਡਿਗਰੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਏ.ਐਨ. ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਤ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ ਏ.ਐਨ. ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਇੱਕ ਰੈਗੂਲਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ, ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਯੋਗ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਨਿਯਮਤ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ; ਵੈਦਿਕ ਵਾਚਸਪਤੀ ਦਾ ਨਿਯਮਤ ਕੋਰਸ, ਉਸਨੇ ਫੈਕਲਟੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ GAMS ਕੋਰਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਚੌਥੇ ਸਾਲ ਲਈ ਕੋਈ ਇਮਤਿਹਾਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਫੈਕਲਟੀ ਦੁਆਰਾ GAMS ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ GAMS ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(6) ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ 1 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ GAMS ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡਿਗਰੀ ਅਵੈਧ ਸੀ। ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਸ ਫੈਕਲਟੀ ਨੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਅਜਿਹੇ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਅਨੁਸਾਰ, ਫੈਕਲਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਕੋਰਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦੇਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਫੈਕਲਟੀ ਨੇ GAMS ਕੋਰਸ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਸੂਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਨਾਮ ਸੀਡੀ ਗੋਵਿੰਦਾ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰ (2) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਮ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪੈਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

“ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ

f1) AIB 1988 SC 404.

(2) ਏਆਈਆਰ 1965 ਐਸਸੀ 491.

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਰਹਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਮਾਸਟਰ ਆਫ ਆਰਟਸ ਦੀ ਡਿਗਰੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉੱਚ ਸੈਕਿੰਡ ਕਲਾਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀ। ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲੂ (sic) ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਬੋਰਡ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(7) ਜਦੋਂ ਫੈਕਲਟੀ ਨੇ GAMS ਕੋਰਸ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਕਿਹੜੀ ਡਿਗਰੀ ਵੈਧ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੁਆਰਾ, ਫੈਕਲਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭਾਰਤੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਡਾ. ਬੀ.ਐਲ. ਆਸਾਵਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (3) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੋਸਟ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਮੈਡੀਕਲ ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜੋ

Mahan Lai Sharma and another v. State of Punjab and others
(A. L. Bahri, J.)

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ (ਪੈਰਾ-2) ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ, ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ 83, GAMS ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ ਵੈਧ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

(8) ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ GAMS ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਖਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬੀ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(9) ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਆਯੁਰਵੇਦ ਦਾ ਅਹੁਦਾ, ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਕਾਡਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਅਸਾਮੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ 1958 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਪੋਸਟ ਲਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ

(3) ਏਆਈਆਰ 1982 ਐਸਸੀ 933.

ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਆਯੁਰਵੇਦ ਦੀਆਂ ਦੋ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਬਾਕੀ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ 100 ਫੀਸਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਕੇ ਸਹਾਇਕ ਟੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਅਤੇ ਯੂਨਾਨੀ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ, ਆਯੁਰਵੇਦ ਵਿੱਚੋਂ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ-ਕਮ-ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਤੋਂ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤਰੱਕੀ, ਯਾਨੀ ਟੀਚਿੰਗ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਫੀਲਡ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਟਾਫ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪੋਸਟ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ 1958 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪੋਸਟ ਭਰੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪਾ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਡਾ: ਸੁਰਿੰਦਰ ਨਾਥ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (4), ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੋਸਟਾਂ ਨੂੰ ਰੀਡਵਰਟਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਲਈ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾੜੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

“ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਚੋਣ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ 'ਤੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ, ਇਹ ਨਿਯੋਜਤਾ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਪੋਸਟ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਲਈ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਸਰਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਸੱਚੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਯੋਗਤਾ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ ਲਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਵਿੱਚ

I.L.R. Punjab and Haryana (1992)2
(4) 1984 (2) SLR 665.

ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ, ਅਸੀਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਲਈ ਪੋਸਟ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਜ਼ਾ ਮੰਗ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੋਸਟ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪਹਿਲਾਂ 1981 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਫਿਰ 1982 ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਯੋਗ/ਉਚਿਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।"

(10) ਜਤਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (5) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਕੋਈ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 12 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਅਸਾਮੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਸਰੋਤ ਤੋਂ ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (6) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਈ:

"ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾ ਰਾਜ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰੋਤ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਯੋਗ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੁਣੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਦਫਤਰਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

(11) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਆਯੁਰਵੇਦ ਦੀ ਅਸਾਮੀ, ਦੋ ਸੀਖਿਆ ਵਿੱਚ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਕਾਡਰ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਜੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ, ਇਸ ਲਈ, ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਕੈਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀ ਟੀਚਿੰਗ ਸਟਾਫ਼ ਤੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਫੀਲਡ (ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਸਮੇਤ) ਤੋਂ ਭਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਅਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (7) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੇ ਪਾ-ਰਾ ਨੰ. 5 ਵਿੱਚ

(5) AIR 1984 SC 1950.

(6) 1978 (1) SLR 32.

(7) 1979 (3) SLR 1610.

irrigation Department, Punjab v. M/s Chahal Engineering and
Construction Company i-rivate Ltd., Chandigarh (G. R. IVIajithia, J.)

ਫੈਸਲਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ: -

“ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ।
ਇਹ, ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਵਿੱਚ, ਸੋਚਿਆ, ਸਿਰਫ ਸਿੱਧੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਭਰਤੀ ਕਰਨਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ
ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ
ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

(12) ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ 31 ਸਕਰੀਨਾਂ ਲਈ • ਵਾਬੋਵ, ਐੱਚ ਚੋਨੇ ਰਿਟਿਟ ਪੇਟਿਟ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ
ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਆਰ.ਐਨ.ਆਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ
ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ
ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ
ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ
ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਹਿਕ

ਜੀਆਰ ਮਜੀਠੀਆ ਜੇ.

ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

irrigation Department, Punjab v. M/s Chahal Engineering and
Construction Company i-rivate Ltd., Chandigarh (G. R. IVIajithia, J.)

ਮੇਸਰਜ਼ ਚਹਿਲ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਐਂਡ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਕਾਮਪਨੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟਡ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, -ਜਵਾਬਦਾਰਤਾ।

1988 ਦੇ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 364 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ।

11 ਜਨਵਰੀ, 1991

1940 ਦਾ X)— ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ—ਵਿਆਜ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ—ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ—
ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ—ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ —ਜਿੱਥੇ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ
ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ—ਅਵਾਰਡ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ, ਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਨੂੰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ
ਹੈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਅਵਾਰਡ ਅਵੈਧ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ
ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਲਈ ਵੱਖ ਕੀਤਾ
ਜਾਵੇਗਾ। (ਪਰਾ ੬)

ਫੀਲਡ, ਕਿ ਸਾਲਸ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਵਿਆਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਵਿਆਜ ਦਾ ਸਵਾਲ ਆਮ ਤੌਰ
'ਤੇ ਜਾਂ' ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ
ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਬਕਾਇਆ ਪਾਈ ਗਈ ਮੂਲ ਰਕਮ 'ਤੇ ਵਿਆਜ
ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਅਵਾਰਡ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ